

Tempel. Zicht op (bijna) 100 jaar geschiedenis

Ik las ergens dat de zaak van Tempel zo langzamerhand 100 jaar zou bestaan. Nu is het niet de bedoeling dat ik hier reclame ga maken, maar herdenken mag altijd. Daarom maar eens een duik in het verleden van de familie Tempel als middenstanders in Ermelo.

De aartsvader van de Ermelose Tempels was geheel in stijl een Jacob Tempel. Hij werd in maart 1871 in Ten Boer geboren en trouwde in 1899 in Ermelo met de vier jaar jongere Maaike Fokkema. Tempel was in 1890 naar Ermelo gekomen om op Veldwijk in de verpleging te gaan werken. Mogelijk heeft hij daar zijn latere bruid leren kennen. In die tijd wierf Veldwijk in het noorden van het land veel personeelsleden.

Uit het huwelijk van Jacob en Maaike werden drie zonen geboren, Derk, Arie en Jacob. Een dochtertje kwam al na zes maanden te overlijden. Het ouderpaar kreeg van Veldwijk een personeelwoning aan de Horsterweg in huur.

Derk Tempel ging het onderwijs in en vertrok uit Ermelo. Broer Arie, geboren in 1902, vestigde in 1923 een nieuwe winkel in de serre van de winkelier Voerman. Barend Thijs Voerman had de zaak van J.S. Jansma (Magazijn De Vlijt) overgenomen. Later had Barend Voerman jr. op dezelfde plek tegenover het Postlaantje een dameskampsalon onder de naam De Eiffeltoren en anno 2021 is er IJssalon Torino gevestigd.

Arie Tempel begon dus een winkel en dat was eigenlijk een juwelierszaak. Het begon met goud en zilver, maar al snel werd het winkelassortiment uitgebreid met een steeds in aantal toenemend soorten van klokken. Spoedig volgden ook fotoartikelen en horloges en in 1926 is er ineens ook sprake van een elektrische brillenslijperij. Wij zien hier een ondernemer in volle actie.

Het is moeilijk voorstelbaar dat de serre van Voerman huisvesting kon bieden aan dit uitgebreide assortiment. Omdat Tempel niet met een huisnummer adverteerde is lastig na te gaan of hij zijn zaak in de winkelstraat heeft verplaatst. In 1929 was hij niet meer gevestigd op A 181, zoals in het begin, maar op A 174, maar door tussentijdse vernummering zou het nog steeds om hetzelfde pand kunnen gaan. Inmiddels waren radio's ook toegevoegd aan de handelswaar.

In 1933 is sprake van Stationsstraat Ac 10 wat vermoedelijk nog steeds bij Voerman gezocht moet worden. Vier jaar later discussieerde de gemeenteraad over het feit dat de meubelen van het nieuwe kantoor van de gemeente-architect door de firma Tempel waren geleverd. Het raadslid Koppe sprak hierover zijn verwondering uit, aangezien de heer Tempel 'een horlogemaker en brillenkoopman was en geen meubelhandelaar'. Daar werd van collegezijde tegen ingebracht dat Tempel tevens agent was van een meubelfabrikant. We laten de raad maar verder kissebissen en constateren dat kennelijk opnieuw een uitbreiding van activiteiten had plaatsgevonden.

Nu had Arie Tempel een jongere broer Jacob die ik me nog goed herinner als de eigenaar van de fotozaak, annex wapenhandel naast dokter Holtrop. Ik loop hiermee wel een beetje op de zaken vooruit. In de oude kranten duikt hij maar sporadisch op. In 1935 werd er een collectebusje met f. 0,10 gestolen uit de winkel van J. Tempel. In 1940 verhuisden J. Tempel sr. en J. Tempel jr. naar het zojuist bedoeld pand, Stationsstraat 72. Een van hen vanaf de Telgterweg 9 en één vanaf Stationsstraat 89, het adres waar Arie inmiddels zijn zaak had gevestigd. Op nummer 72 had de weduwnaar Jaarsma gewoond, maar deze was overleden en een nog inwonende zoon of dochter was verhuisd waardoor het pand was vrijgekomen. Jacob was in 1938 getrouwd en had inmiddels kinderen. Het pand bood waarschijnlijk voldoende ruimte voor zijn gezin en bejaarde ouders.

Navraag bij de familie leert dat Jacob of, beter gezegd Jaap Tempel, al aan de zijkant van de zaak van zijn broer een afdeling had waar hij jachtwapens verkocht, lichtdrukken kon maken (destijds vooral voor bouwtekeningen) en ook fotografieartikelen kon leveren.

Maar voorlopig is het, qua berichtgeving in oude kranten, alles Arie Tempel wat de klok slaat. Sterker nog, in oktober 1951 kondigde hij aan dat hij in het nu al vaker vermelde nummer 72 zijn 2e zaak ging openen. We hebben het zien aankomen. Het nog steeds uitbreidende assortiment kwam op nummer 89 niet meer voldoende tot zijn recht. Had Arie het pand van Jaarsma indertijd gekocht en aan ouders en broer verhuurd? In het nieuwe pand werden de afdelingen fotografie en (jacht)wapens en kopieer- en lichtdrukapparatuur ondergebracht. De afdeling van Jaap Tempel sr. verhuisde dus naar de overkant en ging een eigen leven leiden.

En het ging maar door. In 1960 opende Tempel op nummer 63 in een nieuwgebouwd pand (tussen 'Tet' van der Aar en De Til) een nieuwe zaak, een speciaal -optiek. We herinneren ons dat Derk, de oudste zoon van Tempel sr., in het onderwijs was gaan werken. Zijn zoon Jaap kwam in Ermelo in de nieuwe zaak te werken. Tegelijk werd de oude zaak op nummer 89 na verbouwing heropend. Door het vertrek van de optiekafdeling was er meer ruimte en dus werd het assortiment aan sierraden, uurwerken en Gero-artikelen weer vergroot. Neef Jaap Tempel Dzn. vertrok later uit Ermelo en opende een eigen zaak in Schiedam.

Op een gegeven moment heeft Arie Tempel sr. zich uit de zaken teruggetrokken. Arie Tempel was 35 jaar toen hij trouwde. Uit het huwelijk zijn geen kinderen geboren. Gelukkig had neef Arie, zoon van broer Jacob, interesse getoond in het vak van opticien en naast zijn neef was ook hij bij zijn oom in dienst getreden. Hij heeft de zaak van zijn oom op nummer 63 kunnen overnemen en die lang kunnen voortzetten. In die periode vonden ook mensen met gehoorstoornissen hun weg naar de zaak nadat daar ook een audicien was toegetreden.

De juwelierszaak op nummer 89 werd in 1965 overgenomen door A. Bouwhuis. Nadat hij de zaak in 1960 ingrijpend had verbouwd, ging Bouwhuis onder eigen naam door. Zijn zaak is ook lang een begrip is gebleven.

De zaak op nummer 72, de afdeling fotografie, jachtwapens, audio etc. werd voortgezet door broer Jacob, totdat de fotozaak Schuizeman de winkel overnam.

In Tempel Optiek, de enige van de drie zaken die de oude familienaam nog voerde en kon voeren, is Arie jr. enkele jaren geleden zijn vader opgevolgd. Omdat het pand inmiddels niet meer geschikt was voor de steeds uitbreidende dienstverlening volgde in 2020 een verhuizing naar Stationsstraat 141, eigenlijk op een steenworp afstand van waar het bijna 100 jaar geleden allemaal begon.

Bronnen:

- Krantendatabase Streekarchivariaat Noordwest-Veluwe
- Mededelingen fam. Tempel, waarvoor dank

Verantwoording afbeeldingen:

- Prentbriefkaart Horsterweg. Foto Rubens, Middelburg. Ca. 1950. Collectie auteur.
- Prentbriefkaart Stationsstraat. Uitgave. J.S. Jansma. Ca. 1915. Collectie auteur.
- Prentbriefkaart Stationsstraat. Foto Agfa. Uitg. onbekend. Ca. 1948. Collectie auteur.
- Verkoophoes voor singletjes. Collectie auteur.
- Prentbriefkaart Stationsstraat 63. Foto Geitz Hilversum Uitg. onbekend. Ca. 1970. Collectie auteur.